

OVODĚ

ZPRAVODAJ POVODÍ MORAVY

2
2024

Vážené čtenářky a čtenáři Zpravodaje o vodě,

v první řadě bych rád poděkoval za příležitost k napsání úvodníku pro tak renomovaný odborný časopis. V tomto čísle se bezpochyby dozvíte mnoho zajímavých informací, které souvisí s kvalitou vody, zejména pak s problematikou čištění odpadních vod.

Čistota a kvalita vod nejsou samozřejmostí, přitom jsou naprosto zásadními pro člověka i životní prostředí. Jedním z dlouhodobých cílů nejen Ministerstva životního prostředí je vybudování centrálních způsobů zneškodňování odpadních vod v obcích, na které bude připojen co nejvyšší počet obyvatel. Nicméně existují lokality, kde není z technického a ekonomického hlediska vhodné toto centrální řešení budovat. V těchto případech je tak nezbytné vyřešit zneškodňování odpadních vod prostřednictvím individuálních systémů, jakými jsou domovní čistírny odpadních vod (DČOV) či jejich soustavy. I v tomto případě je však cílem mého rezortu, aby i tato řešení byla dlouhodobě udržitelná a byla schopná čistit odpadní vody co nejefektivněji, protože všude musíme prioritně dbát na ochranu povrchových a podzemních vod. Při provozování soustav DČOV by bylo vhodné, aby byly provozovány obdobně jako kanalizace pro veřejnou potřebu, a to hlavně s ohledem na budoucí obnovu a efektivní provozování. Jedním z klíčových problémů, kterému se však musíme věnovat, je otázka fosforu a jeho průniku do povrchových vod. Dlouhodobý výskyt této látky v povrchových vodách vede k eutrofizaci, která je způsobena zejména emisemi odpadních vod a nevhodným rybníčním hospodařením. V rámci případné novelizace vodního zákona považujeme za nutné zpřísnit požadavky na čištění odpadních vod, pokusit se systematicky uchopit vliv odlehčovaných odpadních vod a nastavit správné principy rybníčského hospodaření, protože s úbytkem vody v tocích v důsledku klimatické změny dochází v mnohem větší míře k ovlivnění její kvality. Zároveň bych rád zmínil nové nařízení pro čištění městských odpadních vod, které můžeme vnímat jako příležitost. Je potřeba se dívat na kvalitu a výstup z přečištěné vody, myslet na udržitelnost a musí platit, co je v základacích listinách EU, tedy že znečišťovatel platí a tento princip aplikovat právě i na čištění městských odpadních vod.

Na závěr bych chtěl poděkovat všem, kteří se podílejí na ochraně a udržování našich vodních zdrojů. Jak všichni víme - bez vody bychom nebyli. Vaše práce je proto nesmírně důležitá a nezbytná pro budoucí generace.

Petr Hladík
ministr životního prostředí

Události

Právě revitalizujeme další dva úseky toků

Banínský potok získá nové koryto s meandry a tůněmi

Povodí Moravy zahájilo revitalizaci Banínského potoka. Vodní tok získá nové koryto, meandry, tůně a v jeho okolí vzniknou i mokřady.

Od března pracuje Povodí Moravy na revitalizaci Banínského potoka u obce Banín u Svitav. Vodní tok byl v sedmdesátých letech regulován v rámci výstavby Březovského vodovodu a komplexních zemědělských úprav. Cílem Povodí Moravy je obnova ekologických funkcí a umožnění přirozeného vývoje vodního toku. U obce Banín proto dojde k přeložení části potoka do nového koryta plného meandrů a tůní.

Úprava se týká 745 m dlouhého úseku vodního toku. Díky nepravidelným potočním obloukům Povodí Moravy prodlouží délku koryta o více než polovinu. „V současnosti modelujeme novou podobu toku, která se bude vyznačovat členitostí, širokou potoční nivou a množstvím meandrů. Vyhloubením tůní a mokřadů se v lokalitělepší funkce zadržování vody v krajině. V navazujících letech po dokončení

úprav pak bude docházet k samovolnému vývoji vodního toku i potoční nivy,“ popisuje hlavní význam revitalizace generální ředitel PM Václav Gargulák.

Nové koryto umožní častější rozlivy vody do potoční nivy. V okolí Banínského potoka se tak zvýší podíl podmáčených ploch. Nové koryto bude členitější a bude obsahovat zahloubené části a prvky mrtvého dřeva, jako jsou pařezy, kmeny a větve, což je důležité u toku s malým průtokem kvůli úkrytům pro vodní živočichy. „Počítáme s výstavbou čtyř mokřadů, které budou periodicky zaplavovány při vyšších průtocích. Tůně poslouží jako biotop pro vodní a mokřadní organismy. Díky tomu se lokalita stane novým stanovištěm pro různé druhy obojživelníků, plazů a ptáků, a to i z řad chráněných druhů, které se kvůli nevhodným podmínkám nyní v lokalitě nevyskytují,“ říká Gargulák.

Práce potrvají do srpna a celkové stavební náklady na revitalizaci jsou 1,4 mil. Kč. Financování je zajištěno z dotací prostřednictvím Operačního programu Životní prostředí 2021–2027. Na revitalizaci se podílí i Státní pozemkový úřad, který státnímu podniku Povodí Moravy bezplatně poskytl pozemky.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo životního prostředí

Svratka u Jimramova získá zpět původní koryto

Historické koryto Svratky nedaleko Jimramova prochází obnovou. Povodí Moravy provádí revitalizaci vodního toku, v rámci které obnoví původní koryto Svratky, vymodeluje říční oblouky, napojí slepé rameno a vytvoří podmínky pro přirozený vývoj řeky.

Povodí Moravy provádí revitalizaci Svratky v Sedlišti u Jimramova. Voda v řece bude nově proudit historickým korytem, které bylo v minulosti odstavené. Přesnou trasu koryta vodohospodáři vytyčili pomocí historických map a kopaných sond. „Naším cílem je obnovení původního koryta, zlepšení funkcí vodního toku a přirozené retenční kapacity říční nivy. Svratka u Jimramova získá zcela novou podobu, její koryto prodloužíme, obnovíme původní meandry, koryto řeky bude členitější a dojde k prodloužení doby průtoku korytem. Zvýšíme tak retenční a samočisticí schopnost vodního toku s návazností a podporou veškerých ekologických funkcí,“ popisuje význam revitalizace generální ředitel PM Václav Gargulák.

Díky napojení na historické rameno se Svratka prodlouží o 426 metrů. Balvany, kamenné brody a prvky mrtvého dřeva zlepší hydraulickou členitost vodního toku a podpoří říční ekosystém. Povodí Moravy také napojí slepé rameno, které je v současnosti částečně zanesené. Část slepého ramene bude mít charakter mokřadu s bohatým členěním. Takto zvodnělý biotop bude poskytovat útočiště řadě vodních a na vodu vázaných organismů.

Výstavba probíhá ve dvou etapách, délka vlastní stavby potrvá 6 měsíců. Aktuálně Povodí Moravy pracuje na obnovení původního koryta řeky a vybudování brodu. Následně bude voda odvedena do tohoto koryta a bude vybudováno přehrazení stávajícího koryta Svratky tak, aby voda mohla proudit původním ramenem.

Práce odstartovaly v dubnu 2024 a potrvají do listopadu 2024. Stavba je financovaná z prostředků Státního fondu životního prostředí ČR v rámci Národního plánu obnovy – Adaptace vodních, nelesních a lesních ekosystémů na změnu klimatu – a její náklady činí 4,7 mil. Kč.

Bc. Petr Chmelař
tiskový mluvčí PM

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

Ministerstvo životního prostředí

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Události

Policie pomůže vodohospodářům s ochranou vodních zdrojů

Klimatická změna a rostoucí význam vodních nádrží při zásobování obyvatelstva vodou s sebou nese zvýšenou potřebu péče o zdroje povrchové vody. Mimořádnou ochranu je pak třeba věnovat zdrojům vodárenským. Povodí Moravy proto při ochraně vodních zdrojů začalo spolupracovat s Policií ČR. První společná akce proběhla 11. května na vodárenské nádrži Vír.

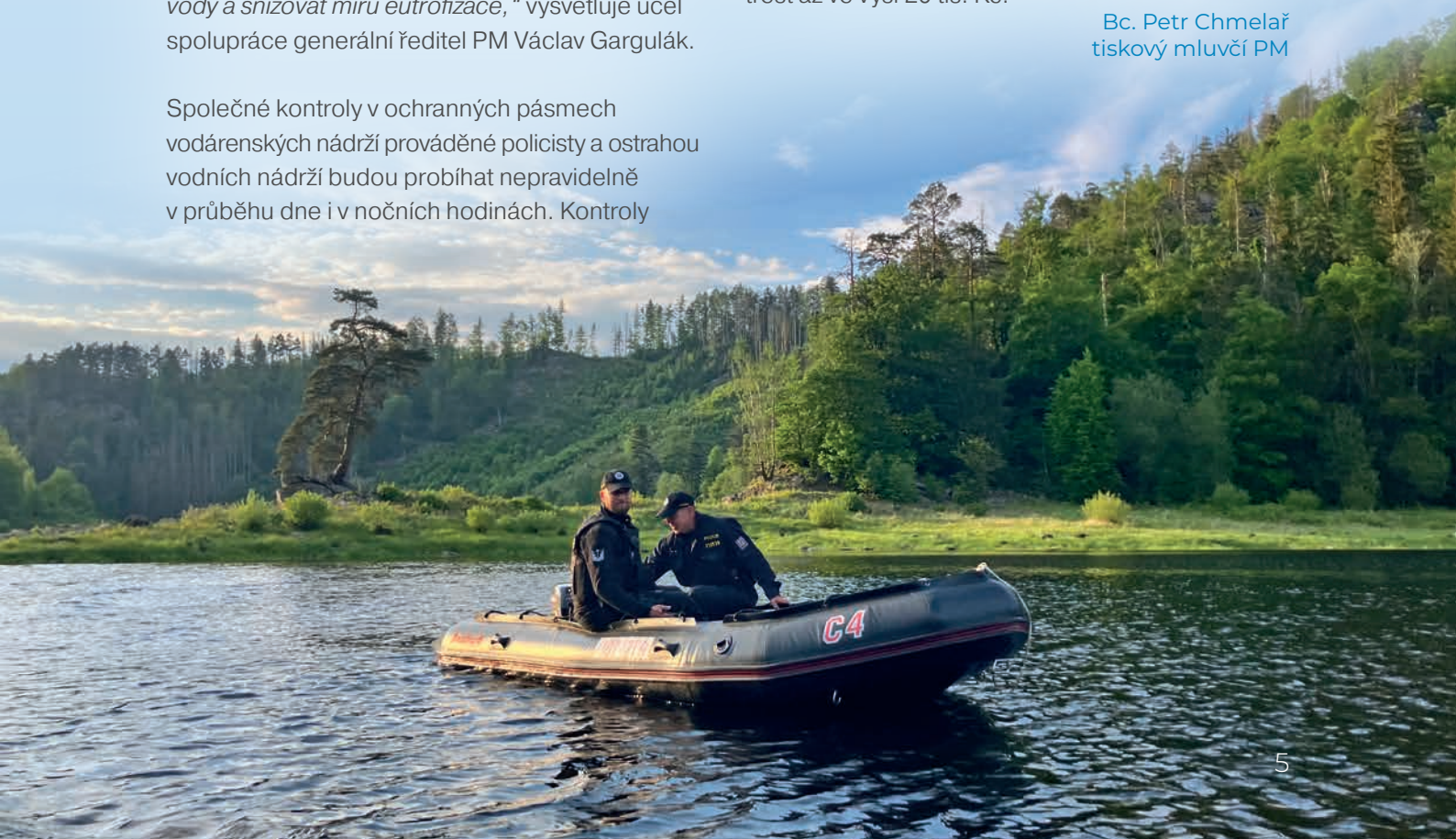
Policie ČR s vodohospodářii provádějí společné kontroly v okolí vodárenských nádrží. Při kontrolách se zaměřují na dodržování zákazu vstupu do ochranného pásma vodního zdroje a na nepovolený rybolov. „Cílem těchto kontrol je ochrana kvality vodních zdrojů, která je ohrožována porušováním zákazů rekreace, a rybolovu na vodárenských nádržích. Konkrétně neoprávněný rybolov přímo ohrožuje vyváženou rybí obsádku, kterou na vodních nádržích skládáme tak, aby v co největší míře napomáhala zlepšovat jakost vody a snižovat míru eutrofizace,“ vysvětluje účel spolupráce generální ředitel PM Václav Gargulák.

Společné kontroly v ochranných pásmech vodárenských nádrží prováděné policisty a ostrahou vodních nádrží budou probíhat nepravidelně v průběhu dne i v nočních hodinách. Kontroly

budou probíhat jak na březích, tak s pomocí člunů z vodní plochy. Zjištěné přestupky budou předány do přestupkového řízení místně příslušným vodoprávním úřadům. „Naši pracovníci zaznamenávají v poslední době výrazný nárůst počtu osob, které porušují zákazy vstupu do ochranných pásem vodního zdroje. Samotné porušení zákazu vstupu bývá často doprovázené i znečišťováním okolí. Proto si velice ceníme této spolupráce, protože policisté v uniformách mají širší kompetence, větší respekt a více technických prostředků, než má například rybářská stráž,“ říká Gargulák.

První společná kontrola proběhla v podvečer 11. května na vodní nádrži Vír. V průběhu kontroly nebyl zjištěn žádný neoprávněný vstup do ochranného pásma vodního zdroje ani další přestupky. „Akce trvala dvě hodiny, zapojilo se do ní devět hlídek, z nichž dvě byly na vodě a terén kontrolovaly z hladiny. Kromě toho jsme využívali také tři psovody a dron,“ uvedla mluvčí policie na Vysočině Dana Čírtková. Za porušení vstupu do I. ochranného pásma vodárenských nádrží hrozí trest až ve výši 20 tis. Kč.

Bc. Petr Chmelař
tiskový mluvčí PM

Události

Bařův kanál zahájil plavební sezónu 2024

Povodí Moravy dokončilo přípravy Bařova kanálu na zahájení hlavní plavební sezóny. Místem slavnostního odemčení se letos 1. května stalo město Veselí nad Moravou.

Povodí Moravy dokončilo náročné přípravy na hlavní plavební sezónu 2024. „Dokončili jsme předsezónní přípravu Bařova kanálu, kterou jsme završili kontrolní plavbou. Provedli jsme seřizení a údržbu technologií plavebních komor, obnovili potřebnou plavební hloubku a zkontrolovali všechny bezpečnostní prvky. Nově jsme opravili vypouštěcí stavítka na vzpěrných vratech plavební komory Babice, provedli jsme opravy úchytných lan a kotvicích ok na komorách v Huštěnovicích

a Uherském Ostrohu, dále pak opravy technologií na komorách Vnorovy I. a Petrov. Vodní cesta je připravená na pět měsíců provozu,“ říká generální ředitel PM Václav Gargulák.

Úspěšně a řádně v termínu Povodí Moravy dokončilo i rozsáhlou opravu plavební komory ve Spytihněvi a modernizaci stavidla ve Veselí nad Moravou, které je jediným objektem zajišťujícím napouštění povrchové vody z řeky Moravy do jižního kanálového úseku vodní cesty Bařův kanál od Veselí nad Moravou až po jez Sudoměřice. Obě akce byly financovány z prostředků Státního fondu dopravní infrastruktury.

Hlavní plavební sezóna byla zahájena 1. května a potrvá až do konce září. V květnu a v září budou plavební komory v provozu vždy od pátku do neděle, od června do konce srpna pak od úterý do neděle. Provoz plavebních komor bude probíhat v komorovací dny vždy od 9:30 do 18 hod.

Bc. Petr Chmelař
tiskový mluvčí PM

- ↑ Slavnostní odemčení Bařova kanálu proběhlo letos ve Veselí nad Moravou
- ← Plavební komora ve Spytihněvi byla jako první komora kompletně rekonstruována

Události

Maturanti poznávali Povodí Moravy

V dubnu zavítali na ředitelství podniku maturanti z Gymnázia Brno, tzv. Jarošky.

Během dvouhodinové exkurze se nejprve při prezentaci dozvěděli, jaké činnosti podnik vykonává, jaký smysl mají přehrady a co je příčinou „kvetoucích“ nádrží. Následně se podívali přímo do vodohospodářských laboratoří a do „srdce podniku“, tedy pracoviště vodohospodářského dispečinku. Různorodá a zajímavá náplň práce studenty zaujala, a tak kdo ví... třeba se s některými z nich budeme v budoucnu potkávat na chodbě jako kolegové.

Ing. Jana Kučerová
útvár vnějších vztahů a marketingu

[Maturanti z gymnázia při prohlídce vodohospodářských laboratoří →](#)

Události

Zaměstnanecký rybolov na Těšanech

V sobotu 18. května jsme se sešli na břehu VD Těšany, kde se konal po delší kovidové pauze zaměstnanecký rybolov.

Nádrž, na které jinak provozujeme rekreační rybolov pro veřejnost, byla tento den vyhrazena pouze zaměstnancům Povodí Moravy, s.p. a jejich rodinným příslušníkům. Počasí nám přálo, a tak jsme v počtu 30 lidí mohli strávit doufám příjemné chvíle u vody a snad si kromě rybářských zážitků i trochu vyčistit hlavu od starostí všedních dnů.

Ulovené ryby jsme tentokrát nepočítali na kusy, nicméně chytilo se 9 druhů ryb, tedy kromě kaprů i karasi, cejni, cejnci, plotice, perliční, okouni, sumci, candát a na prutu byla i štika. Dravé druhy ryb, které nebyly cílem lovu, se ulovili buď na žížaly, nebo v případě štiky, zaútočily na ulovenou rybu, která byla přitahována rybářem ke břehu.

Všechny ryby byly puštěny zpět, tedy kromě nežádoucích a nepůvodních karasů stříbřitých, kteří byli z nádrže odvezeni.

Ve 14 hodin byl pak zapálen oheň, na kterém si účastníci mohli opéct špekáčky, které byly spolu s nealkoholickými nápoji účastníkům k dispozici.

Zvláštní poděkování patří Tomáši Křížovi a Ivě Merunkové (z útvaru VHL), kteří se na místě dobrovolně zapojili do vedení nejmladších účastníků a díky jejich příspěví jsme se mohli věnovat individuálně všem, kteří si umění rybolovu teprve osvojovali 😊

Všichni jsme (včetně ulovených ryb 😊) vyvázli bez zranění a doufám i s pár příjemnými zážitky v paměti...

Děkujeme všem kolegům za jejich účast a doufáme, že se na břehu nádrže Těšany potkáme zase za rok.

Lukáš Jurek
útvary rybářství

Události

Konference „Vodní nádrže 2025“

Klimatické změny zůstávají středem pozornosti

Připravovaný, v pořadí sedmý, ročník odborné vodohospodářské konference „Vodní nádrže“ se dočkal jedné zásadní změny. Jelikož po covidové pauze zaujaly podzimní termíny jednoznačnou převahu v konání mnoha významných akcí, rozhodli jsme se přesunout termín konání konference „Vodní nádrže“ na svěží jarní dny. Místo konání i vysoká odbornost konference zůstávají beze změn 😊

**Srdečně Vás zveme do Brna
na 7. ročník konference „Vodní nádrže 2025“,
a to ve dnech 2.–3. 4. 2025.**

Středem pozornosti konference zůstávají klimatické změny a jejich dopad na zajištění dodávek pitné vody, na hydrologii, na zvyšující se eutrofizaci vod, na zranitelnost kvality vody a s tím související ochranu vodních zdrojů. Zaměříme se především na dvě zásadní adaptační opatření – na zvyšování míry akumulace povrchových vod (posílení vodních zdrojů) a na snižování vypouštěného znečištění do povrchových vod zpřísněním platné národní legislativy.

Budeme se na Vás těšit!
vodninarze.pmo.cz

Kvalita povrchových vod je stále více ohrožena

V době, kdy píšete tyto řádky, prší. Prší dlouhodobě, což je pro přírodu pozitivní. Je to však výjimka v dlouhodobém trendu, kdy se stále více prohlubují dopady změny klimatu do vodní bilance.

Prohlubují se oba hydrologické extrémny a vzdalujeme se dlouhodobému rovnovážnému stavu. I když úhrn srážek v roce je přibližně stejný, průtoky v tocích nám dlouhodobě klesají na poloviční hodnoty, drobné toky v letním období vysychají. Negativně se to projevuje na kvalitě vody, narůstá také teplota vody. Do stále menších průtoků v tocích jsou vypouštěna stejná množství odpadních vod, čímž narůstají koncentrace živin a v řadě drobných vodních toků tečou jen vypouštěné odpadní vody. Živiny jsou příčinou eutrofizace a masového rozvoje sinic s toxickými dopady pro živočichy i člověka. Z hodnocení kvality vody v našem spravovaném povodí jsou alarmující koncentrace celkového fosforu – celá jedna třetina monitorovacích profilů náleží v rámci zařazení do V. a IV. třídy kvality - do velmi silně znečištěné vody a silně znečištěné vody, další třetina náleží do III. třídy kvality - znečištěné vody a pouze jedna třetina do II. a I. třídy kvality - do mírně znečištěné a neznečištěné vody. Tento stav je alarmující, zejména z pohledu poklesu vodnosti vodních toků. Zatímco v minulosti nám zůstalo ze srážek cca 40 % vody pro hydrologickou síť a podzemní vody, v posledních letech je to jen polovina, tedy jen 20 %, v některých oblastech dokonce 15 % i méně. Zbývající vodu nám spotřebovává krajina, aby přežila a zvyšuje se i celková spotřeba vody vlivem prodloužené vegetační sezóny. Je to nárůst o měsíce jak v jarních, tak podzimních měsících. Tento stav umocněný tropickými teplotami v letních měsících spolu s eutrofizací je příčinou řady havárií na tocích, kde je v nočních hodinách vyčerpán kyslík.

Jedinou cestou je důkladná likvidace odpadních vod přímo u zdrojů znečištění včetně

odstraňování živin z odpadních vod na třetím stupni čištění. Nedostatečná legislativa pro vypouštění odpadních vod je hlavní příčinou stávajícího stavu, neboť není povinnost čištění odpadních vod na nutnou úroveň kvality.

Negativní dopady změny klimatu na kvalitu vod postihují celou Evropu, která reagovala aktualizací a vydáním řady Směrnic Evropského parlamentu a Rady k ochraně vod. Poslední je legislativní usnesení Evropského parlamentu z 10. dubna 2024 o Směrnici o čištění městských odpadních vod, účinné od roku 2024. Jedná se o zásadní zpřísnění požadavků na nakládání s odpadními vodami, posuzování a hodnocení zdrojů znečištění včetně průmyslových odvětví, systémů odkanalizování a přísných požadavků na vyčištěné vypouštěné odpadní vody. Zejména odstranění živin – celkového fosforu a dusíku.

Směrnice představuje zásadní změny v oblasti likvidace odpadních vod a reaguje na potřebu zásadní změny v oblasti odstraňování znečištění. Zatímco stávající směrnice je definovaná 20 články a 3 přílohami, novelizovaná směrnice ve velké podrobnosti obsahuje 35 článků a 8 příloh. Bude velmi náročné pro provozovatele stávajících ČOV, ale i plánovaných ČOV, povinnosti článků naplnit. Na tyto povinnosti musíme být připraveni zejména z pohledu podpory státní správy při posuzování nových ČOV, jejich intenzifikací, protože stavby se připravují několik let a požadavky budou platit dříve, než stavba ČOV bude zahájena.

Pro ochranu kvality povrchových vod, po které více než 10 let neúspěšně voláme, je snížení živin, zvýšení účinnosti čištění pro odstranění zejména fosforu z vypouštěných odpadních vod. Na toto směrnice pamatuje a požaduje nejen limity koncentrací na odtoku, ale zejména minimální procento úbytku – odstranění např. celkového fosforu ve vztahu k hodnotám vyprodukovaným, či na nátoku.

Od 10 000 EO do 150 000 EO bude nutno snížit vypouštěné koncentrace pod 0,7 mg/l, nad 150 000 EO dokonce pod 0,5 mg/l a odbourat z produkovaného či natékajícího množství 87,5 % celkového fosforu u zdrojů od 10 000 do 150 000 EO a dokonce více než 90 % u zdrojů nad 150 000 EO.

Toto znamená, že nelze již legislativu obejít nařezáváním odpadních vod v jednotných kanalizacích balastními vodami či obcházet směrnici a zákon individuálním čištěním pomocí soustav domovních čistíren bez skutečného odstraňování fosforu.

Správná praxe

Již v současné době přistoupily obce v povodí vodní nádrže Plumlov ke zvýšení účinnosti odbourání znečištění na svých ČOV, připravují doplnění či intenzifikace ČOV s odbouráváním celkového fosforu na třetích stupních. A to i tehdy, pokud to po nich stávající legislativa nepožaduje. Důvodem je zájem vedení měst a obcí o udržitelnou kvalitu vody v nádrži Plumlov a jak řekl jeden starosta – chceme po sobě vyčistit a uklidit to, čímž jsme naše území znečistili (hlásí se k tomu, co vyprodukovali). Vedení měst a obcí si uvědomilo po zkušenostech z minulého roku, že musí kvalitě vody pomoci sami. V loňském roce byly sice srážky průměrné, ale jejich intenzita byla nerovnoměrně rozložena. Velké přívaly vody v dubnu a květnu propláchly celé povodí, vyplavily všechno znečištění z kanalizací (přítok do nádrže 7 a 2 m³/s) a následně od poloviny června do poloviny srpna přitékalo do nádrže průměrně jen 40 l/s. Nádrž byla tedy téměř bez přítoku, přitékaly jen vyčištěné a nevyčištěné vody s živinami. A tak obce zahájily intenzifikaci ČOV, výstavbu nových a doplnění stávajících ČOV třetím stupněm. Hodně práce bude i na kanalizačních systémech a napojení nemovitostí na kanalizaci a ČOV. Je to poprvé za moji praxi, co sami starostové a starostky se takto chopili možnosti zlepšit stav vod, i když jim to žádný předpis zatím nenařizuje.

Špatná praxe

Příkladů špatné praxe máme hodně. Je to zejména zneužívání dotačního titulu na výstavbu domovních ČOV. Tyto systémy sice

prokázaly v laboratořích svoji funkci, ale v praxi je nelze úspěšně provozovat. Účinnost každého biologického čištění je závislá na kontinuálním nátoku znečištění, aby bakterie měly co žrát, na dostatku kyslíku, správném systému odkalování atd. DČOV jsou zranitelné na zhroucení biologického odbourání při používání domácí chemie, při vícedenním opouštění domů při dovolených apod. Běžná praxe je, že jsou zatěžovány pouze v ranních a večerních hodinách, kdy jsou proplachovány při sprchování. Nátok odpadních vod není rovnoměrný jako na větších ČOV, kde dochází k transformaci přítoku vlivem délky kanalizace, vlivem časového rozložení produkce odpadních vod. Nejdůležitější je nařezání domácí chemie ostatními odpadními vodami (statisticky nedezinfikují všechny domácnosti ve stejnou dobu atd.). Problémem DČOV je opakovaná nutnost jejich zapracování po havarijním stavu, kdy biologický proces přestane fungovat. Tento stav běžně vůbec provozovatel (vlastník RD) nezjistí, vzorky neodebírá, kontrolky zapojení do sítě biologii nesledují, DČOV je pouze proplachovaná atd. Zapracování musí předcházet dovoz aktivovaného kalu z dobře fungující ČOV, což je náročné na dopravu, logistiku, přístupy na pozemky. Vzhledem k tomu, že není možné ani technicky všechny soustavy DČOV kontrolovat odběry vzorků a analýzami, nejsou provozovatelé motivováni se o DČOV starat. Navíc výrobce ve svých reklamách a prospektech uvádí, že se jedná o bezúdržbové DČOV. Monitoring toků na mnoha lokalitách prokázal, že po výstavbě i větších soustav DČOV nedošlo k žádnému snížení koncentrací celkového fosforu v toku. To dokladuje, že tento systém nemůže naplňovat požadavky na účinné odstranění celkového fosforu a dusíku z odpadních vod a pouze odčerpává dotační prostředky. A pokud nejsou DČOV napojeny na veřejnou kanalizaci, jsou vypouštěné odpadní vody zasakovány, čímž dochází o ohrožení kvality podzemních vod. O tom se většina provozovatelů přesvědčila – znehodnotili si vodu ve svých studních a vrtech, které jim drénovaly infiltrované vody ze špatně provozovaných DČOV.

Dr. Ing. Antonín Tůma
ředitel správy povodí PM

Rozhovor

Potřebujeme mít co nejúčinnější odstranění znečištění přímo na čistírnách

Požadavky na čištění odpadních vod v řadě případů již neodpovídají současným technickým možnostem. „Jedním z alarmujících příkladů je nedostatečné řešení odstraňování fosforu,“ říká vedoucí útvaru správy povodí PM Jan Pešek.

Kdo dává povolení ke stavbě čistíren odpadních vod (ČOV) a jakou úlohu v tom hrají podniky Povodí?

V rámci povoloovacího procesu aktuálně dochází ke změně legislativy. Do 30. června 2024 vydával stavební povolení i povolení k nakládání s vodami pro čistírny odpadních vod příslušný vodoprávní úřad. Od 1. července 2024 dochází ke zjednodušení legislativy (úsměv), kdy povolení budou vydávat dva úřady – stavební záměry stavební úřady, nakládání s vodami vodoprávní úřady. Upřímně si moc nedokážu představit, jak to bude fungovat. Jinak ČOV do 10 000 ekvivalentních obyvatel (EO) povolují obce s rozšířenou působností, nad 10 000 ekvivalentních obyvatel krajské úřady.

Naše stanovisko správce povodí, případně správce vodního toku nebo vodního díla, je nezbytným podkladem pro správné řízení, pro povolovací proces. Když už jsem mluvil o změně legislativy, tak v reálu je to tak, že všichni spěchají a chtějí stavby povolit podle starého zákona. Vidět je to v počtu žádostí o stanoviska, kdy v posledních dnech zaznamenáváme nárůst o 30 % oproti normálu.

Máte přehled, jak intenzivně probíhá stavba ČOV v našem povodí?

O výstavbě ČOV a nakládání s vodami na nich přehled máme. Ke stavbám se vyjadřujeme, chodí nám oznámení a rozhodnutí k ČOV z úřadů. Navíc veškerá vypouštění odpadních vod povolených

Ing. Jan Pešek, vedoucí útvaru správy povodí Povodí Moravy ↑

v limitech nad 500 m³/měsíc nebo 6 tis. m³/rok evidujeme v naší Evidenci uživatelů vod. Jednou ročně pak přebíráme data hlášení o vypouštění množství a kvality od uživatelů vod a z toho zpracováváme statistiky a vodohospodářskou bilanci povodí. Pro informaci máme v evidenci 1 700 míst s vypouštěním do vod povrchových. Když k tomu připočítám evidence odběrů podzemní a povrchové vody a akumulace vod, tak ročně přebereme 5 200 hlášení o nakládání s vodami. To je ohromné množství dat, které poté dále využíváme.

Počet žádostí roste, klesá, stagnuje?

Díky změně legislativy aktuálně počet žádostí hodně roste. Doufám, že se po 1. červenci vrátíme do normálu. Když vezmu rok 2023, tak jsme na našem útvary zpracovali více než 11 tisíc stanovisek, z toho bylo pouze k čistotě vod, tzn. stavbám čistíren odpadních vod, vypouštění, koncepčním materiálům studií čištění odpadních vod, Plánům rozvoje vodovodů a kanalizací nebo individuálním řešením, vydáno přes 2 000 vyjádření, což je nějakých 20 % z celkového počtu. Do toho nepočítám vyjádření k územním plánům nebo občanské výstavbě, kde samozřejmě čistotu vod také řešíme.

Jaké čistírny se staví nejčastěji? A jaký je poměr mezi domovními, centrálními a pak případně kořenovými a dalšími alternativami?

Tady je potřeba říct, že v celé České republice je napojeno na kanalizaci zakončenou centrální ČOV 85 % obyvatel. Centrálně není v celé ČR vyřešeno cca 1,5 mil. obyvatel. To jsou data z ročenky za rok 2022. Máme jakž takž vyřešené obce nad 2 000 EO, teď nás nově schvalovaná evropská Směrnice o čištění městských odpadních vod donutí vyřešit obce nad 1 000 EO. Centrálně je ale vyřešena i řada obcí pod 1 000 EO. Sám se ptám, proč jsou centrálně vyřešené např. obce s 200 EO v neexponovaných lokalitách a na druhé straně tady máme obce v povodí nádrží jak vodárenských, tak koupacích s 500 EO bez adekvátního účinného a provozně stabilního čištění odpadních vod? V první řadě by měl někdo „nahore“ dát jednoznačnou prioritizaci projektům a lokalitám, kde je nutné zajistit co nejdříve co nejefektivnější čištění, a hlavně na něj uvolnit peníze. Dokud se toto nevyřeší, tak se dál budeme točit v kruhu a vybírat řešení, na která jsou aktuálně vypsány dotace, i když nejsou efektivní. Potřebujeme mít co nejúčinnější odstranění znečištění, a to nejen organiky ale také živin přímo na čistírnách tak, aby se dostávalo do toků v co nejnižší míře a neškodilo níže v povodí.

Co se týče typů centrálních čistíren, tak v drtivé převaze jsou to mechanicko-biologické čistírny.

Co všechno se posuzuje, aby žadatel dostal od Povodí souhlas?

Musí být navrženo takové řešení, které pomůže dosáhnout dobrého stavu vod dle Rámcové směrnice o vodách. Pokusím se nastínit ve stručnosti naše hlavní problémy:

Máme malou vodnost vodních toků, malé specifické odtoky (nižší než mají ostatní podniky Povodí u nás nebo sousední země), špatné stavy vodních útvarů, a proto potřebujeme zajistit co nejučinnější čištění odpadních vod, které se mnohdy už dále nemají s čím naředit.

Máme problémy s odlehčovanými vodami z jednotných kanalizací, kdy nám v tocích při dešťových událostech končí velké množství znečištění. Požadujeme proto snižovat odtoky dešťových vod pryč z území, oddělovat dešťové vody od splaškových, úpravy na stokových sítích a jejich objektech tak, aby se do toků dostalo co nejméně znečištění.

Máme problémy se stávající legislativou k vypouštění. Ta sice dává limity na tzv. BATy – nejlepší dostupné technologie. Problém je v tom, že batové limity zamrzly před 20 lety. Paradoxně nám tak stávající legislativa brzdí příchod lepších technologií. Proč bychom k nim přecházeli, když vlastně nemusíme. Jsou tady skupiny, kterým současné mírné nastavení vyhovuje.

Máme problémy s neřešením odstraňování fosforu, který je hlavním faktorem pro rozvoj sinic a dělá nám problémy na nádržích. Musím zmínit naše opatření na nádržích v Brně a Plumlově, kde na přítocích dáváme síran železitý právě kvůli zamezení vzniku sinic. Z pohledu efektivity je nutné toto srážení v maximální možné míře dostat na čistírny.

Je toho dost...

Jaký je nejčastější důvod pro nesouhlas s realizací ČOV?

Přesně podle dikce vodního zákona a plánů povodí preferujeme centrální řešení před decentrálním, tj. čištění na jedné čistírně odpadních vod optimálně na mechanicko-

biologické v řešené lokalitě, která je stabilnější, provozně zajištěná, má vyšší účinnost čištění, zajistí odstraňování živin, navíc zajišťuje i určitý komfort pro lidi. Nemusíme tedy souhlasit s navrženým typem čistírny, nebo navrženými limity. Finální rozhodnutí je ale vždy na příslušném úřadu, naše vyjádření je pro něj podkladem. Jak už jsem zmiňoval v úvodu rozhovoru, máme k dispozici velké množství dat o vypouštěné jakosti vod z různých typů čistírenských technologií – nejenom od uživatelů vod, ale také z vlastního monitoringu, který využíváme na zdůvodňování našich požadavků.

Stává se, že jsou stanoveny nějaké požadavky, které pak v rámci realizace či provozu ČOV nejsou splněny? Jaké nejčastěji a jak se pak postupuje?

Může se stát, že jsou překračovány limity znečišťujících látek uvedené v povolení k nakládání s vodami. Následně jsou řešena opatření, která zajistí plnění stanovených limitů.

Také se nám občas stává, že provozovatel neplní ohlašovací povinnost. Na toto pochybení je vždy upozorňován.

Existuje nějaká zpětná kontrola, zda provoz ČOV odpovídá podmínkám v povolení? Jak taková kontrola probíhá?

Možnost kontroly samozřejmě existuje. Provozovatelé ČOV mají povinnosti každoročně hlásit výsledky rozborů přes integrovaný systém plnění ohlašovacích povinností, kde se dá zjistit, zda jsou plněny limity dané v rozhodnutí. Kontroly na ČOV provádějí vodoprávní úřady a ČIŽP. Každá čistírna má vydané povolení k nakládání s vodami na dobu určitou, při prodlužování platnosti povolení se plnění podmínek rozhodnutí také řeší.

Jak se PM staví k domovním ČOV? Proč?

Na toto ale nelze odpovědět paušálně. Převážně se k nim stavíme jako k dočasnému řešení, ale vše posuzujeme individuálně. Jsou lokality, převážně v blízkosti našich přehrad, kde s domovními ČOV nebo vypouštěním do toků nesouhlasíme. Ve většině případů ale s domovními ČOV, pokud se nelze napojit na kanalizaci, do doby realizace centrálního řešení při splnění našich podmínek souhlasíme.

Pokud obec nemá možnost postavit centrální ČOV, jaké mají obyvatelé možnosti?

Čištění musí řešit individuálně. Možností je několik – septiky se zemním filtrem, kořenové čistírny, domovní čistírny, jímky na vyvážení. Ale pozor, žádné řešení není bezúdržbové, jak někteří výrobci uvádějí.

Ptal se: [Bc. Petr Chmelář](#)

Útvar správy povodí v číslech

Počet dokumentů přijatých za rok 2023	31 950
Počet odeslaných odpovědí žadatelům v roce 2023	11 118
Počet aktivních spravovaných míst v Evidenci uživatelů vody (povolené odběry podzemní vody a povrchové vody v množství alespoň 100 m ³ /měsíc nebo 1 000 m ³ /rok, vypouštění do vod povrchových nebo podzemních v množství nad 500 m ³ /měsíc nebo 6 000 m ³ /rok a akumulace vod s objemem nad 1 mil. m ³)	5 175
(z toho odběry podzemní vody – 2 923, odběry povrchové vody – 491, vypouštění do povrchových vod – 1 726, akumulace vod – 35)	
Počet kontrol odběrů povrchové vody	85

Závodová
činnost

Nádrž Gramanec prošla rozsáhlou opravou

Povodí Moravy dokončilo rozsáhlou opravu vodní nádrže Gramanec na Uherskohradištsku. Nádrž má obnoveny všechny funkce včetně biologické a estetické. Obnova spočívala zejména v opravě hráze, odtěžení sedimentů a opravě výpustného zařízení.

Povodí Moravy dokončilo roční práce na obnově vodní nádrže Gramanec u Ostrožské Nové Vsi. Těžbě sedimentů, opravám hráze a tzv. požeráku předcházelo vypuštění nádrže. Ze dna nádrže následně vodohospodáři odstranili více než 10 000 kubíků sedimentů. „*Naším cílem bylo zejména vrátit nádrži v plné míře funkci zadržování vody v krajině, což je podstatné zejména v období sucha. Nádrž však bude schopná převést i povodňové průtoky, a to až na úroveň stoleté vody. Obnovou jsme dosáhli i zlepšení dalších funkcí, jako posílení ekologické stability, biodiverzity a prodloužení životnosti nádrže na další desítky let,*“ popisuje význam prací

generální ředitel PM Václav Gargulák. Odstranění 10 000 kubíků nánosů zvýšilo retenční schopnosti nádrže. Opravy výpustného zařízení a oprava hráze zase zajistilo bezproblémový provoz vodního díla nejen za běžných situací, ale také během povodní.

Práce odstartovaly v dubnu 2023 a trvaly do dubna 2024. Obnova nádrže si vyžádala náklady v celkové hodnotě 16,4 mil. Kč, které částečně poskytlo Ministerstvo zemědělství v rámci programu „Podpora opatření na drobných vodních tocích a malých vodních nádržích – 2. etapa“ a částečně z vlastních zdrojů Povodí Moravy.

Vodní nádrž Gramanec leží na Chylickém potoce, který je levostranným přítokem Petříkovce a Okluky, která ústí do Moravy. Nádrž vznikla v 60. letech 20. století, má rozlohu 4,1 ha a zásobní objem 56 000 m³.

Ing. Renáta Bartoňová
projektový manažer Závodu Střední Morava

Nádrž Gramanec po obnově v dubnu 2024 ↑

Baťův kanál – modernizace nápustného stavidla ve Veselí nad Moravou

Nápustné stavidlo ve Veselí nad Moravou je jediným objektem zajišťujícím napouštění vody z řeky Moravy do jižního kanálového úseku vodní cesty Baťův kanál od Veselí nad Moravou až po jez Sudoměřice.

Účelem jeho modernizace bylo odstranění rizika havarijního přerušení plavby na jižním úseku Baťova kanálu, zajištění kontinuálního plynulého a bezpečného průtoku vodní cesty, udržování stabilní plavební hladiny a zabezpečení stabilního napouštění všech plavebních komor na tomto úseku. Stavba byla zahájena v říjnu 2022 s termínem dokončení listopad 2023, přičemž provoz Baťova kanálu nebyl v tomto úseku omezen.

V objektu stavidla jsou umístěny dva stavidlové otvory, které byly v minulosti hrazeny dvěma tabulemi. Z důvodu zajištění plynulosti plavby byly v roce 2005 investiční akcí ŘVC obě tabule elektrifikovány a jedna z nich automatizována, přičemž stávající betonová konstrukce objektu byla ponechána. Před stavidlo byly dodatečně instalovány svislé mechanicky stírané česle, které však s ohledem na zachování stavební části nebyly navrženy optimálně. Toto technické řešení se z důvodu strmého nárůstu rekreační plavby a zvyšujícím se nárokům na její plynulost ukázalo pro aktuální provoz Baťova kanálu nedostatečným. Rizikem pro plavbu byla i skutečnost, že stavidlo nebylo historicky opatřeno možností provizorního zahrazení. Dalším důvodem nezbytnosti rekonstrukce byl velmi špatný stav původních betonových a ocelových konstrukcí i parametry stávající elektrické přípojky neodpovídající potřebám objektu.

Z těchto důvodů bylo rozhodnuto o komplexní modernizaci. Byl vybudován nový betonový objekt, na který jsou usazeny dva ocelové tabulové uzávěry s elektropohony a strojně

Nápustné stavidlo je umístěno v pravobřežní hrázi ↑
horní rejdry plavební komory Veselí nad Moravou

stírané česle. Automatický systém zajišťuje stírání česlí a pomocí hladinových sond zajišťuje napouštění Baťova kanálu a udržuje stálou plavební hladinu. Součástí stavby bylo i provedení nové elektrické přípojky nízkého napětí dostatečně kapacitní i pro případné další modernizace.

Modernizací došlo k zamezení nátoku splavenin do kanálového úseku vodní cesty, včetně zlepšení podmínek při odstraňování plávi z česel s ohledem na bezpečnost obsluhy. Nedílnou součástí provozu stavidla je odstraňování, odvoz a ekologická likvidace plavenin a splavenin z česlic.

Náklady na stavbu činily 23,4 mil. Kč z rozpočtu Státního fondu dopravní infrastruktury a 3,8 mil. Kč z vlastních prostředků podniku.

Ing. Martin Zábrana
vedoucí provozního úseku Závodu Střední Morava

Závodová
činnost

Údržba koryta v Moravské Třebové

Na začátku dubna byly dokončeny udržovací práce na Kunčinském potoce v Moravské Třebové. Důvodem byl především zanesený průtočný profil a stav opevnění břehů na téměř dva kilometry dlouhém úseku toku. Po odtěžení sedimentu byly břehy v určených úsecích opevněny kamennou rovnatinou s vyklínováním, bylo provedeno domodelování břehů a osetí travním semenem. Při realizaci jsme se potýkali především s opakovanými zvýšenými průtoky, o které v letošním zimním období nebyla nouze. Tyto průtoky ale zároveň otestovaly kvalitu prací a stavbě nezpůsobily vážnější potíže.

Stavba si vyžádala finanční prostředky ve výši 5 mil. Kč.

Ing. Petr Fochler
projektový manažer Závodu Horní Morava

Dvoukilometrový úsek Kunčinského potoku
má opravené opevnění a zkapacitněný průtočný profil ↑

Závodová
činnost

Údržba koryta Veličky v Hranicích

V březnu byly dokončeny práce na opravě vodního toku Velička v obci Hranice, místní částí Velká. Jednalo se o udržovací práce spočívající v odstranění náletových dřevin a obnovení průtočného profilu odstraněním nánosů z koryta vodního toku v ř. km 2,870–3,400. Součástí provedených prací byla i údržba tří spádových

stupňů a dřevěných prvků klapačky (vybavení propusti ke zmírnění rychlosti vody). Celkové náklady na stavbu činily 1,149 mil. Kč.

Martin Plachý
vedoucí útvaru TDS a projekce
Závodu Horní Morava

↓ Koryto řeky Veličky v Hranicích před provedenou údržbou...

... a v březnu 2024 po dokončení prací ↓

Závodová
činnost

Oprava koryta Rakovce v Komořanech

↑ Průběh prací zachycují fotografie před...
↓ ... během...

V obci Komořany na Vyškovsku byly dokončeny práce na opravě břehových zdí toku Rakovce. Po technicky složitějším odvodnění staveniště (nezvykle vodné počasí a rozlehlé povodí toku) byly zahájeny práce na levém břehu. Nejprve započalo bourání starých zdí, a to po etapách po dilatačních blocích o délkách čtyři metry a současně zajišťování svahů. Následně došlo k vybetonování základu, poté zdi a zhlaví. Později se přidaly práce na obkladech zdí a dlažbách ve dně. Stejným způsobem byly provedeny také práce na pravém břehu.

Ing. Aneta Hedejová
TDS Závodu Dyje

... a po opravě ↓

Závodová
činnost

Od sedimentu je vyčištěn také Kozlovský potok

Kozlovský potok je drobný vodní tok, který pramení nad obcí Kozlov a v městysi Luka nad Jihlavou se vlévá do řeky Jihlavy. Koryto toku je zpevněno prefabrikáty a kamennou dlažbou.

V lednu 2023 provedl provoz Jihlava s využitím bagru Menzi Muck a Tatry 815 údržbu části

koryta Kozlovského potoku a jeho přítoků nad obcí Kozlov. V úseku dlouhém 1,680 km bylo odtěženo a odvezeno na skládku asi 200 m³ sedimentu.

Ing. Aleš Procházka
úsekový technik provozu Jihlava,
Závod Dyje

Soutěž

Vyhodnocení XIX. ročníku soutěže Voda štětcem a básní

Další ročník soutěže Voda štětcem a básní je již uzavřen a vyhodnocen. Letošní téma „Odkud voda pramení“ opět oslovilo spoustu škol. Některé školy se přihlásily letos poprvé, ale jinak máme spoustu stálíc = věrných škol, které se hlásí do soutěže pravidelně.

Jako každý rok, tak i letos, se nám do soutěže přihlásily i školy mimo region. Některé jejich obrázky byly velmi zdařilé. Soutěž je však určena žákům škol na území krajů spadajících do správy státního podniku Povodí Moravy, takže díla nebyla dána do užšího výběru. Některým z nich však zašleme pamětní listy a drobné dárky.

Ale nyní k hodnocení již XIX. ročníku soutěže. Přihlášených škol je v posledních letech přibližně stejně. Letos se soutěže zúčastnilo 98 škol (vloni 103). Obdrželi jsme celkem 937 děl (vloni 900). Samozřejmě opět převažovala díla výtvarná. Obrázků nám letos přišlo 772, prostorové tvorby 59 a keramiky 18 kousků. Do literární části soutěže bylo přihlášeno celkem 88 prací, převažovala poezie.

Hodnocení došlých prací proběhlo dle pravidel soutěže – samostatně jsme hodnotili základní a mateřské školy, základní umělecké školy a speciální školy. Porota z došlých prací vybrala celkem 108 děl, kterým udělila cenu. Výsledky soutěže naleznete v tabulkách, rozdělených dle kategorií. Bylo uděleno 57 cen v kategorii výtvarné, 20 cen v prostorové tvorbě, 3 ceny za keramická díla a 28 cen v kategorii literární. Fotografie všech vítězných děl jsou zveřejněny na webu Povodí Moravy, s.p.

Všichni vítězové obdrží diplom a věcnou cenu. Poděkování patří nejen vítězům, ale všem zúčastněným. Proto alespoň drobné dárky pošleme všem školám, které se do soutěže zapojily. Vážíme si, že se naší soutěže účastníte a chceme Vám za to poděkovat.

Závěrem bych chtěla upozornit na dodržování podmínek soutěže. Většina škol pravidla dodržuje, za což jsme vděční. Některé školy však svá díla nepopisují dostatečně. Mnohdy chybí názvy děl. Ztěžuje nám to zpracování došlých prací, musíme komunikovat se školou a doplňovat údaje atd. Proto moc prosíme o kontrolu údajů, které k dílům píšete.

Na druhou stranu musíme moc pochválit Základní školu Ohrada Vsetín, ze které jsme obdrželi díla opravdu vzorně připravená. Tabulky k obrázkům byly nejen čitelně vyplněné, ale k dílům byl ještě i přiložen seznam prací, seřazený dle kategorií. Dle tohoto seznamu byly i přesně seřazeny obrázky. Prostě paráda! To je pak nádherná spolupráce!

Dále musíme upozornit na skutečnost, že zasláná díla se stávají majetkem organizátora soutěže a účastníci nemají nárok na jejich vrácení. Samozřejmě je možné, po dohodě s organizátory soutěže, si díla vyzvednout. Ovšem vždy až po vyhodnocení soutěže.

Od mnoha škol máme zpětnou vazbu s poděkováním. Velmi si vážíme toho, že máte z naší soutěže radost a že děti motivujete k lásce k vodě. Už nyní se těšíme na další ročník soutěže, který vyhlásíme opět na podzim. Jaké bude téma, to ještě neprozradíme.

S přáním krásných jarních dnů
Ivana Frýbortová
redakční rada Povodí Moravy, s.p.